

UNIVERZALNI PERIODIČNI PREGLED (UPP)

Priručnik za organizacije civilnog društva (OCD) u Bosni i Hercegovini (BiH)

BiH Civil Society Initiative for UPR

Dajana Čelebić

Sarajevski otvoreni centar

www.soc.ba
www.lgbti.ba



**SARAJEVSKI
OTVORENI
CENTAR**

Sarajevo,
januar,
2021.

ISSN:
2303-6079

SADRŽAJ

	SPISAK SKRAĆENICA	1.
	UVOD	2.
1.	ŠTA JE UNIVERZALNI PERIODIČNI PREGLED (UPP)	4.
1.1	Šta je Vijeće za ljudska prava UN-a	4
1.2	Kako izgleda proces UPP-a	4.
1.3	Šta je "Trojka" i koja je njena uloga	5.
1.4	Na čemu se temelji pregled stanja ljudskih prava u UPP-u	5.
2.	KORACI UNIVERZALNOG PERIODIČNOG PREGLEDA (UPP)	6.
2.1	Ko učestvuje u UPP-u	7.
2.2	Učešće civilnog društva u UPP-u	8.
3.	KADA I KAKO CIVILNO DRUŠTVO MOŽE UČESTVOVATI U UPP-U	9.
3.1	Učestvovanje na konsultacijama	10.
3.2	Podnošenje UPP izvještaja	12.
3.3	Zašto civilno društvo treba učestvovati u izradi izvještaja u sjeni	13.
3.4	Šta uključiti u izvještaj u sjeni	14.
3.4.1	Stil pisanja izvještaja	15.
3.4.2	Struktura izvještaja	15.
3.4.3	Slanje izvještaja	16.
3.5	Izrada preporuka za UPP	16.
3.6	Šta uključuje sažetak OHCHR-a	16.
3.7	Zagovaranje i podizanje svijesti javnosti i institucija o UPP preporukama	17.
3.8	UPP infografike (Factsheet)	17.
4.	PREGLED I USVAJANJE IZVJEŠTAJA	19.
4.1	Tokom pregleda stanja ljudskih prava	21.
4.2	Između pregleda i usvajanja izvještaja	21.
4.3	Nakon pregleda stanja ljudskih prava i usvajanja izvještaja	21.
4.4	Usmene, pismene i videoizjave OCD-a	21.
4.5	Konferencije za medije	22.
4.6	Kako podnijeti zahtjev za ECOSOC status	25.
5.	IMPLEMENTACIJA UPP PREPORUKA	27.
5.1	Podizanje svijesti	27.
5.1.1	Mediji	28.
5.1.2	Članovi/ce parlamenata	28.
5.1.3	Ambasade	28.
5.1.4	Agencije UN-a	29.
5.2	Podnošenje poluciklusnih izvještaja	29.
6.	KOALICIJE CIVILNOG DRUŠTVA I UPP	31.
6.1	Prednosti rada u koaliciji	31.
	ANEKSI	32.
	Aneks I - Prijedlog formata izvještaja u sjeni	36.
	Aneks II - Prijedlog tabele za praćenje implementacije preporuka UPP-a	37.
	Aneks III - Prijedlog formata izvještaja u sjeni	38.
	Aneks IV - Korisni linkovi	39.
	○ AUTORICI	40.
	○ SARAJEVSKOM OTVORENOM CENTRU	41.
	REFERENCE	43.



**SARAJEVSKI
OTVORENI
CENTAR**

Edicija *Human Rights Papers* Sarajevskog otvorenog centra
Broj publikacije: 56

Naslov: Univerzalni periodični pregled (UPP) – priručnik za organizacije
civilnog društva (ocd) u bosni i hercegovini (BiH)
Autorica: Dajana Čelebić
Urednica: Dajana Bakić
Lektura: Sandra Zlotrg
Prelom i dizajn: Nađa Čengić
Prevod na engleski: Prevodilačke usluge Context
Izdavač: Sarajevski otvoreni centar (www.soc.ba) u ime BiH Civil Society
Initiative for UPR
Za izdavača: Emina Bošnjak

© Sarajevski otvoreni centar

Publikacija je rezultat rada organizacija civilnog društva unutar neformalne koalicije BiH Civil Society Initiative for UPR. Izdavanje ove publikacije podržala je Vlada Kraljevine Nizozemske.

Nekomercijalno umnožavanje, fotokopiranje ili bilo koji drugi oblik reprodukcije cijele publikacije ili njezinih dijelova je poželjno, uz prethodno pismeno informisanje izdavača na e-mail: office@soc.ba .

 **SARAJEVSKI
OTVORENI
CENTAR**

SPISAK SKRAĆENICA

BiH

Bosna i Hercegovina

ECOSOC

The United Nations Economic and Social Council/
Ekonomsko i socijalno vijeće Ujedinjenih nacija

OCD

Organizacije civilnog društva

OHCHR

Office of the High Commissioner for Human Rights/
Ured visokog komesarijata za ljudska prava

UN

Ujedinjene nacije

UNDAF

United Nations Development Assistance Framework/
Okvir razvojne pomoći Ujedinjenih nacija

UNDP

United Nations Development Program/
Program Ujedinjenih nacija za razvoj

UNOG

United Nations Office at Geneva/
Ured Ujedinjenih nacija u Ženevi

UPP

Univerzalni periodični pregled

UVOD

Nakon nastanka Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima 1948. godine, Ujedinjene nacije (UN) su razvile međunarodne mehanizme za zaštitu ljudskih prava, i dale značajnu ulogu državama. S obzirom na to da UN-ova tijela ne mogu direktno pratiti stanje ljudskih prava u svim zemljama članicama, **organizacije civilnog društva (OCD) imaju važnu ulogu u monitoringu i izvještavanju o zaštiti ljudskih prava i zagovaranju njihove bolje zaštite kod institucija i međunarodnih organizacija. Efikasna zaštita ljudskih prava zahtijeva snažan angažman civilnog sektora na državnom i međunarodnom nivou**, jer su organizacije civilnog društva jedini subjekti koji kontinuirano prate stanje na terenu, rade na podizanju svijesti o postojećim pravima i pozivaju donosioce odluka na odgovornost u slučaju njihovog kršenja.

Ujedinjene nacije su proces praćenja i izvještavanja o stanju ljudskih prava revidirale i od 2006. godine Generalna skupština UN-a je Rezolucijom 60/251 uspostavila novi instrument: Univerzalni periodični pregled (UPP). UPP je novi međunarodni instrument u borbi za ljudska prava koji Vijeće za ljudska prava UN-a primjenjuje u procesu praćenja stanja ljudskih prava u državama članicama UN-a. Svake 4 ½ godine, sve 193 države članice UN-a predstavljaju UPP pregled putem kojeg se na univerzalan i jednoobrazan način vrši procjena ispunjavanja međunarodnih obaveza i opredjeljenja u pogledu zaštite ljudskih prava. Jedan od ciljeva je stvaranje demokratskog pritiska na institucije država da unaprijede situaciju u pogledu zaštite ljudskih prava, te da se bore protiv neravnopravnosti i svih oblika diskriminacije. UPP se provodi u vidu interaktivnog dijaloga, gdje država u pregledu prezentira svoj izvještaj, odgovara na pitanja i dobija preporuke od drugih država članica. Nakon toga, izvještaj se neformalno usvaja i uključuje sve preporuke date državi u pregledu, a onda se i zvanično usvaja na narednoj redovnoj sjednici Vijeća za ljudska prava UN-a. U okviru svake sjednice Vijeća, oko 16 zemalja UN-a bude predmet pregleda, dok 48 država članica bude predmet pregleda svake godine.

Osim državama, UPP pruža mogućnost i organizacijama civilnog društva da se uključe u pregled stanja ljudskih prava. Naime, aktivnosti prije i nakon pregleda izvještaja ključne su za implementaciju konkretnih preporuka iz izvještaja. Tokom ovog perioda, organizacije civilnog društva mogu ostvariti značajan utjecaj kroz monitoring, analize i zagovaranja. **OCD mogu učestvovati u UPP procesu kroz: konsultacije s vladom/institucijama BiH; podnošenje izvještaja dionika Vijeću za ljudska prava UN-a (izvještaj u sjeni); zagovaranje usmjereno prema drugim državama za davanje određenih preporuka; prisustvovanje sjednicama Radne grupe UPP-a, kao i prisustvovanje i učestvovanje u sjednicama Vijeća za ljudska prava UN-**

a; te kroz popratne aktivnosti vezane za zagovaranje za implementaciju preporuka.

Cilj priručnika

Cilj priručnika je da posluži kao sveobuhvatan vodič za aktore civilnog društva koji žele da učestvuju u četvrtom ciklusu UPP-a. Prva dva poglavlja priručnika daju uvid u osnovne informacije o UPP ciklusu i o koracima ciklusa. Treće poglavlje detaljno opisuje ulogu OCD-a u UPP ciklusu, te sadrži upute o izradi izvještaja u sjeni i UPP preporuka. Četvrto i peto poglavlje objašnjavaju UPP ciklus tokom pregleda stanja ljudskih prava, usvajanja izvještaja i implementacije preporuka, s fokusom na ulogu, aktivnosti i utjecaj OCD-a. Posljednje poglavlje daje više informacija o radu koalicija OCD-a u UPP ciklusu.

1. ŠTA JE UNIVERZALNI PERIODIČNI PREGLED (UPP)

Univerzalni periodični pregled (UPP) je **jedinstveni postupak koji podrazumijeva periodični pregled Vijeća za ljudska prava UN-a poštivanja ljudskih prava u sve 193 države članice UN-a**. Kao mehanizam, UPP je 2006. godine uspostavila Generalna skupština UN-a Rezolucijom 60/251, kao novi međunarodni instrument za zaštitu i promociju ljudskih prava. Kroz proces UPP-a, države članice predstavljaju mjere/aktivnosti koje su implementirale u cilju poboljšanja zaštite ljudskih prava u svojim državama. Dodatno, kroz UPP proces, države članice imaju priliku za razmjenu najboljih praksi u zaštiti ljudskih prava u državama širom svijeta.

1.1. Šta je Vijeće za ljudska prava UN-a

Vijeće za ljudska prava je međuvladino tijelo u okviru Ujedinjenih nacija koje se sastoji od 47 država članica. Uloga Vijeća je promocija i zaštita ljudskih prava širom svijeta, te predlaganje preporuka za rješavanje kršenja ljudskih prava. Sjednice Vijeća se održavaju u uredu UN-a u Ženevi. Ured visokog komesarijata UN-a za ljudska prava (OHCHR) je sekretarijat Vijeća za ljudska prava.

Izabrane na tri godine, države članice Vijeća raspravljaju, predlažu mjere i donose rezolucije koje se odnose na različite tačke stalnog dnevnog reda kao što su:

- organizaciona i proceduralna pitanja;
- godišnji izvještaj visokog komesara za ljudska prava UN-a i izvještaji ureda visokog komesarijata i generalnog sekretara UN-a;
- promocija i zaštita svih ljudskih prava: građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, uključujući pravo na razvoj;
- trenutna situacija vezana za kršenje ljudskih prava na koje Vijeće usmjerava posebnu pažnju;
- tijela i mehanizmi za ljudska prava;
- Univerzalni periodični pregled (UPP);
- stanje ljudskih prava u Palestini i drugim okupiranim arapskim teritorijama;
- praćenje i primjena Bečke deklaracije i akcionog programa;
- rasizam, rasna diskriminacija, ksenofobija i srodni oblici netolerancije, praćenje i provedba Durbanske deklaracije i akcionog programa;
- tehnička pomoć i izgradnja kapaciteta.¹

Vijeće razmatra aktivnosti svojih pomoćnih mandata i mehanizama za

ljudska prava, organizira panel-diskusije i posebne događaje u cilju poboljšanja dijaloga i međusobnog razumijevanja o određenim pitanjima. Pored redovnih sjednica, Vijeće održava i posebne sjednice vezane za pitanja koja se tiču pojedinačnih država. Osim država članica Vijeća, promatrači, koji mogu biti međuvladine organizacije, nacionalne institucije za ljudska prava i organizacije civilnog društva, također mogu učestvovati u posebnim sjednicama.

Sjednice Vijeća mogu se pratiti uživo putem web-stranice,² dok se već održane sjednice arhiviraju.

1.2 Kako izgleda proces UPP-a

Pregled poštivanja ljudskih prava (UPP) je **ciklični proces koji se održava svake 4 ½ godine i slijedi isti format**. Tokom prvog ciklusa, pregled stanja ljudskih prava održavao se za sve države članice UN-a – 48 država svake godine. U drugom ciklusu, koji je zvanično započeo u maju 2012. godine 13. sjednicom Radne grupe UPP-a, svake godine se održava pregled stanja ljudskih prava u 42 države članice.³

Radna grupa UPP-a⁴ provodi pregled stanja ljudskih prava koji traje 3 ½ sata. Nakon toga, država u pregledu ima 70 minuta za obraćanje Radnoj grupi. U svom obraćanju, država u pregledu se fokusira na uvodne napomene, rezimira nacionalni izvještaj te daje završne riječi, nakon čega predsjedatelj/ica Radne grupe zvanično zatvara interaktivni dijalog. Tokom interaktivnog dijaloga, predstavnik/ca države u pregledu odgovara na pitanja, koja mogu biti dostavljena unaprijed ili tokom pregleda. Na taj način, članice Radne grupe dobijaju dodatne informacije o zaštiti ljudskih prava u državi u pregledu. Interaktivni dijalog Radne grupe traje 140 minuta. Države koje učestvuju u pregledu imaju priliku postavljati pitanja, davati komentare i preporuke državi u pregledu.

1.3. Šta je “Trojka” i koja je njena uloga

Za vrijeme svakog pregleda stanja ljudskih prava, tri države članice UN-a, koje su članice Vijeća za ljudska prava s pravom glasa, služe kao „Trojka”. Trojka ima dvije glavne odgovornosti:

- prikupljanje svih unaprijed postavljenih pitanja,
- prosljeđivanje pitanja državi u pregledu i asistiranje u pripremi izvještaja Radne grupe uz pomoć Sekretarijata Vijeća za ljudska prava i države u pregledu.

Države koje su dio Trojke mogu odbiti članstvo, dok država u pregledu ima pravo tražiti zamjenu jedne od izabranih država, kao i mogućnost da država koja predstavlja regionalnu grupu države u pregledu bude jedna od članica Trojke. Članice Trojke mogu davati preporuke državi u pregledu i učestvovati kao i svaka druga država članica UN-a u Radnoj grupi.

1.4. Na čemu se temelji pregled stanja ljudskih prava u UPP-u

Dokumenti na kojima se temelji pregled stanja ljudskih prava država članica su:

1. informacije koje dostavlja država u pregledu (uglavnom u vidu „nacionalnog izvještaja“);
2. informacije dostupne u izvještajima nezavisnih stručnjak(inj)a i grupa za ljudska prava, poznatih kao posebni postupci,⁵ ugovornih tijela za ljudska prava⁶ i drugih subjekata UN-a;
3. informacije od drugih dionika, uključujući nacionalne institucije za ljudska prava i organizacije civilnog društva.

2. KORACI UNIVERZALNOG PERIODIČNOG PREGLEDA (UPP)

Informacije za UPP se prikupljaju iz različitih izvora, uključujući dionike civilnog društva. Prikupljene informacije se analiziraju, provjerava se dosljednost, vjerodostojnost i tačnost. UPP započinje dijalogom u pisanom obliku ili lično s državom u pregledu kako bi se sve prikupljene informacije detaljno razjasnile.

Pregled stanja ljudskih prava temelji se na tri dokumenta:

- nacionalni izvještaj koji priprema država⁷ u pregledu;
- kompilacija informacija UN-a o državi u pregledu koju priprema Ured visokog komesarijata za ljudska prava UN-a;
- sažetak informacija u vidu izvještaja koje su dostavili drugi dionici (uključujući civilno društvo), koji priprema OHCHR.

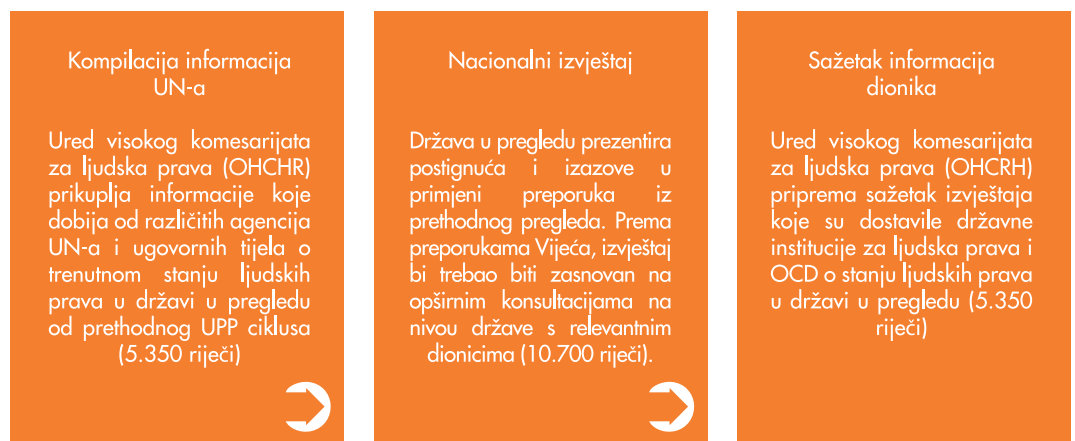


Tabela 1: Prikupljanje informacija u UPP ciklusu⁸

Ovaj proces odvija se u Ženevi na sjednici Radne grupe za UPP, koju čine 47 država članica Vijeća za ljudska prava. Pregled trenutnog stanja ljudskih prava je **u vidu interaktivnog dijaloga** između države u pregledu, država članica i država promatračica Vijeća. Država u pregledu članicama Radne grupe predstavlja svoja dostignuća i izazove u pogledu ljudskih prava od posljednjeg ciklusa UPP-a, nakon čega države članice postavljaju pitanja državi u pregledu. **Tokom interaktivnog dijaloga, države članice predlažu preporuke.** Vrijeme koje svaka država ima varira ovisno o ukupnom broju država koje žele da daju komentare na stanje ljudskih prava u državi u pregledu. Prema pravilima, **članice Vijeća za ljudska prava imaju tri minute, dok države koje nisu članice imaju dvije minute za iznošenje komentara.** Međutim, ukoliko veliki broj država zatraži riječ, vrijeme izlaganja se smanjuje na dvije minute po državi ili manje (ponekad na samo 50 sekundi).

OCD i drugi dionici ne mogu direktno učestvovati na pregledu stanja ljudskih prava. Stoga je dostavljanje informacija putem izvještaja u sjeni koji će biti uključen u sažetak informacija dionika OHCHR-a ključni element angažmana OCD-a u UPP procesu.

Prema Rezoluciji 5/1, država u pregledu može „prihvatiti/accept“ ili „zabilježiti ili primiti k znanju/noted“ preporuku. Države ne mogu „odbiti/reject“ preporuke, ali mogu dati komentare na preporuke koje su „primile k znanju“ i objasniti zašto ih ne prihvataju.

Po završetku pregleda stanja ljudskih prava, OHCHR, uz podršku Trojke, izrađuje listu preporuka i objavljuje je u roku od 48 sati kako bi države članice mogle potvrditi da su preporuke pravilno evidentirane. Nekoliko dana kasnije, lista preporuka se dostavlja Radnoj grupi, nakon čega ih Trojka usvaja. Nakon toga, preporuke se ne mogu mijenjati. Država u pregledu može dati svoj stav o preporukama ili se odlučiti za razmatranje preporuka tokom narednih mjeseci. Konačni izvještaj, uključujući odgovore države u pregledu i zabilješke s interaktivnog dijaloga, objavljuje se sedmicu dana nakon završetka zasjedanja Radne grupe UPP-a. U međuvremenu, država u pregledu razmatra koje preporuke će „prihvatiti“, a koje će „primiti k znanju“.

U periodu između objavljivanja izvještaja Radne grupe i usvajanja izvještaja na plenarnom zasjedanju, država u pregledu dostavlja svoj odgovor u adendumu koji se usvaja tokom plenarnog zasjedanja Vijeća za ljudska prava, 3-4 mjeseca nakon pregleda. Države su dužne implementirati samo preporuke koje su „prihvatile“. Međutim, Vijeće savjetuje svim državama članicama UN-a da poduzmu sve moguće mjere i implementiraju preporuke koje su „primile k znanju“ kada je to moguće.

Organizacije civilnog društva i drugi dionici UPP ciklusa u BiH mogu ući u dijalog s predstavnicima/ama institucija u BiH, kako bi zagovarali za prihvatanje preporuka.⁸ U narednom pregledu stanja ljudskih prava, država mora izvijestiti o svim poduzetim mjerama od posljednjeg UPP-a. Dodatno, država u pregledu može izvještavati i o preporukama koje je „primila k znanju“.



Dodatno, civilno društvo može zatražiti podršku diplomatske zajednice odnosno **ambasada u BiH** i zagovarati za implementaciju preporuka. Također, civilno društvo može tražiti i podršku u dijalogu s institucijama u BiH za efikasniju i efektivniju zaštitu ljudskih prava u BiH.

Organizacije civilnog društva i drugi dionici svoje UPP preporuke mogu zasnivati na izvještajima ugovornih tijela sporazuma/ugovora koje je BiH ratificirala ili dati nove preporuke. UPP se stoga može koristiti i za jačanje provedbe prethodno ratificiranih sporazuma/ugovora. Provjerom rokova izvještavanja prema različitim ugovornim tijelima, OCD će imati uvid u najnovije preporuke i/ili zaključna zapažanja upućena BiH i moći će ih predložiti i u toku trajanja UPP-a putem svojih izvještaja u sjeni.

2.1. Ko učestvuje u UPP-u

Tokom UPP ciklusa, države članice UN-a, agencije UN-a i drugi dionici učestvuju u pregledu stanja ljudskih prava država članica UN-a.

DRŽAVE ČLANICE UN-a

Peer-to-peer način pregleda stanja ljudskih prava osigurava da je, iako je država u pregledu u fokusu, rad država članica također jako važan.

Država u pregledu podnosi izvještaj na kojem se temelji pregled stanja ljudskih prava. Država članica detaljno pregleda izvještaj i dostavlja preporuke za napredak ljudskih prava u državi.

OHCHR prikuplja informacije o državi u pregledu od svih UN-ovih agencija.

Prikupljene informacije su dio drugog dokumenta na kojem se temelji UPP.

OHCHR prepoznaje „aktere civilnog društva, nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava, branitelje/ke ljudskih prava, akademske institucije, ombudsmane i regionalne organizacije“ kao „ostale zainteresirane strane/ostale dionike“.

OHCHR objedinjuje njihove podneske, što predstavlja treći dokument na kojem se temelji UPP pod nazivom „Sažetak informacija drugih dionika“ – “Summary of other stakeholders’ information”.

Tabela 2: Prikaz učesnika UPP-a⁹

2.2. Učešće civilnog društva u UPP-u

Učešće civilnog društva u UPP procesu pokazalo se presudnim za uspjeh u provođenju preporuka u državama u pregledu širom svijeta. Bez glasa i rada OCD-a i branitelja/ki ljudskih prava, UPP bi imao manji utjecaj na terenu.

100% učešće država članica UN-a

Tokom prva dva ciklusa UPP-a, sve države članice UN-a su, bez obzira na političke i ekonomske situacije, učestvovala u UPP-u. Istraživanje koje je uradila organizacija UPR Info pokazalo je da je 48% UPP preporuka u prvom ciklusu bilo u potpunosti ili djelomično implementirano do poluciklusnog izvještavanja (midterm izvještaja).¹⁰

Civilno društvo i vlade država više surađuju na poboljšanju zaštite ljudskih prava

Cjeloviti pristup provedbi preporuka UPP-a ne samo da se savjetuje državama članicama, već se uvijek iznova pokazuje kao najodrživija metoda za poboljšanje stanja ljudskih prava. S obzirom da se danas civilno društvo suočava s raznoraznim ograničavanjima svog djelovanja, UPP je proces koji legitimizira diskurs o ljudskim pravima i nudi priliku (u nekim slučajevima/državama jedinu priliku) za dijalog s vladom na temu poštivanja ljudskih prava.

Izgradnja kapaciteta OCD-a kroz UPP

Organizacije civilnog društva, zajedno s domaćim i međunarodnim organizacijama civilnog društva, mogu surađivati na izradi izvještaja u sjeni, te kroz taj proces, kao i kroz osnivanje/učestvovanje u aktivnostima koalicija OCD-a, mogu jačati svoje kapacitete za rad na promociji i zaštiti ljudskih prava u BiH. OCD koje rade na različitim pitanjima/izazovima u BiH prvi put su surađivale prilikom izrade izvještaja u sjeni.

Podizanje svijesti institucija i javnosti o pitanjima ljudskih prava

Sve sjednice UPP-a prenose se uživo preko zvanične web-stranice (webcast), dok se protekle sjednice arhiviraju.¹¹ Na taj način, sjednice UPP-a su dostupne većem broju dionika. Pored toga, UPP je proces koji se medijski prati više od ostalih mehanizama za zaštitu ljudskih prava. U nekim slučajevima su uključeni i predstavnici/e parlamenata. Akteri civilnog društva mogu koristiti UPP za podizanje svijesti o trenutnom stanju ljudskih prava u BiH, te na taj način imati veći utjecaj na institucije koje bi trebale implementirati preporuke u BiH i doprinijeti poštivanju ljudskih prava građana/ki u BiH.¹²

3. KADA I KAKO CIVILNO DRUŠTVO MOŽE UČESTVOVATI U UPP-U

UPP je ciklični proces koji se ponavlja svake 4 ½ godine. Civilno društvo može učestvovati u različitim fazama UPP-a:

Faza 1. Priprema za pregled stanja ljudskih prava

- Učestvovanje na događajima koje organiziraju institucije BiH na temu implementacije UPP preporuka;
- Ohrabrivanje institucija BiH da organiziraju događaje na temu UPP preporuka (naglasite Rezoluciju 5/1 Vijeća za ljudska prava UN-a);
- Podnošenje izvještaja u sjeni (individualno ili u sklopu koalicije OCD-a) Vijeću za ljudska prava UN-a;
- Zagovaranje i podizanje svijesti javnosti i dionika o UPP procesu i važnosti implementacije UPP preporuka;
- Organiziranje događaja na kojima bi dionici diskutirali o trenutnom stanju ljudskih prava u BiH, s fokusom na UPP preporuke (obavezno);
- Učestvovanje na radionicama/treninzima za jačanje kapaciteta civilnog društva o UPP procesu.



Faza 2. Implementacija preporuka

- Suradivanje s ostalim dionicima u procesu praćenja implementacije i implementacije UPP preporuka;
- Praćenje i izvještavanje o napretku implementacije UPP preporuka usmjereno ka diplomatskoj zajednici u BiH;
- Podizanje svijesti javnosti i ostalih dionika o UPP preporukama (naročito onih dionika koji do sada nisu učestvovali u podnošenju izvještaja i praćenju implementacije UPP preporuka);
- Podnošenje izvještaja Vijeću za ljudska prava UN-a (poluciklusni izvještaj – midterm izvještaj);
- Učestvovanje na radionicama/treninzima za jačanje kapaciteta civilnog društva o UPP procesu



Faza 3. Pregled stanja ljudskih prava i usvajanje preporuka

- Praćenje prenosa sjednica na web-stranici UN-a (dostupno na: <http://webtv.un.org/>);
- Učestvovanje na sjednici Radne grupe UPP-a;
- Organiziranje i/ili učestvovanje na konferencijama za medije;
- Organiziranje i/ili učestvovanje na događajima o UPP-u;
- Usmeno obraćanje na sjednici Vijeća za ljudska prava UN-a (više

informacija kako zatražiti dozvolu i šta spomenuti u usmenom obraćanju u četvrtom poglavlju, naslov 4.4.);

- Učestvovanje na radionicama/treninzima za jačanje kapaciteta civilnog društva o UPP procesu.

Godinu dana prije održavanja pregleda u Ženevi, svi dionici usmjeravaju svoje aktivnosti ka procesima izvještavanja o UPP preporukama i stanju ljudskih prava u državi, zagovaranju i pripremi izvještaja u sjeni.



Shema 2: Učestvovanje civilnog društva u BiH u UPP ciklusu

3.1. Učestvovanje na konsultacijama

Rezolucija 5/1 Vijeća za ljudska prava UN-a savjetuje državama u pregledu da, osim informacija koje dobiju od institucija, izvještaj dodatno dopune „kroz široki proces konsultacija na državnom nivou sa svim relevantnim dionicima“.¹⁴

Konsultacije u državi u pregledu su jedan od ključnih elemenata UPP-a i od izuzetne je važnosti da široki spektar dionika, uključujući predstavnike/ce civilnog društva, bude uključen u proces od samog početka. Na ovaj način, pregled stanja ljudskih prava bit će fokusiran na najbitnija pitanja i izazove, te može poticati partnerstva unutar civilnog društva, kontakt i rad s ključnim državnim akterima/institucijama.

Civilno društvo može utjecati na sadržaj nacionalnog izvještaja tako što:

- ohrabruje institucije BiH da organiziraju pravovremene i efikasne nacionalne konsultacije prije pripreme nacionalnog izvještaja. Učesnici konsultacija bi trebali biti predstavnici/e ministarstava, različitih nivoa vlasti (npr. državni, entitetski, kantonalni), parlamentarci/ke i predstavnici/e civilnog društva. Konsultacije se također mogu provesti i putem upitnika, online konsultacija ili objavljivanjem nacrtu nacionalnog izvještaja i prikupljanjem komentara od dionika;
- učestvuje u konsultacijama koje organiziraju institucije BiH o UPP-u, npr. prisustvovanje sastancima koje organiziraju institucije ili učestvovanje u online konsultacijama;
- uključuje druge zainteresirane dionike i podstiče njihovo uključivanje u nacionalne konsultacije. Na primjer, može održavati sastanke, konferencije na kojima bi, pored civilnog društva i predstavnika/ca institucija, učestvovali i parlamentarci/ke i predstavnici/e diplomatske zajednice u BiH i OCD koje do sada nisu bile uključene u UPP ciklus;
- dostavlja komentare na nacionalni izvještaj BiH za UPP (ukoliko je nacrt izvještaja javno dostupan);¹⁵
- održava redovne sastanke s institucijama koje trebaju raditi na implementaciji UPP preporuka;
- nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava (npr. Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH) mogu biti poveznica između institucija i civilnog društva. Zahvaljujući svom jedinstvenom mandatu, Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH može podržati dijalog između institucija i civilnog društva.

3.2. Podnošenje UPP izvještaja

Sažetak izvještaja dionika jedan je od tri glavna dokumenta na kojima se temelji UPP. Sažetak sastavlja OHCHR na osnovu informacija koje su dostavile OCD, nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava i svi ostali dionici. Podnošenje izvještaja kako bi informacije bile dio sažetka izvještaja dionika jedan je od najdirektnijih načina na koje OCD mogu učestvovati u UPP-u. OHCHR također ohrabruje podneske grupa i organizacija koje obično ne surađuju s UN-om.

Sve izvještaje (nacionalni izvještaji BiH, izvještaji ostalih dionika, preporuke, pitanja upućena BiH) u zadnja tri UPP ciklusa možete pronaći ovdje: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BAIndex.aspx>

3.3. Zašto civilno društvo treba učestvovati u izradi izvještaja u sjeni

Podnošenjem izvještaja u sjeni, civilno društvo može:

- utjecati na ishod pregleda u Radnoj grupi UPP-a dostavljanjem informacija i preporuka na koje se druge države mogu pozvati prilikom utvrđivanja trenutne situacije ljudskih prava u BiH;
- usmjeriti zagovaranje ka državama članicama prije interaktivnog dijaloga, kao i zagovaranje prema diplomatskoj zajednici u BiH (ambasadama);
- upotpuniti nacionalni izvještaj BiH i prikazati stvarnu sliku stanja ljudskih prava u BiH.

Izvještaj mora slijediti smjernice¹⁶ koje je objavio OHCHR. Smjernice pružaju vrlo jasne upute o tome kako uspješno stupiti u kontakt s UPP mehanizmom, kao i pravila:

- Ograničen broj riječi: 2.815 riječi za jednu organizaciju i 5.630 riječi za izvještaj koji podnosi koalicija organizacija (dvije ili više OCD-a);
- Rokovi: 6-8 mjeseci prije pregleda;
- Jezik: izvještaj mora biti na engleskom, francuskom ili španskom jeziku;

Preporuke usmjerene ka državama koje provode pregled ili ka BiH (primjer glagola: pozivati, tražiti, dijeliti/podijeliti – call on, seek, share)

Preporuke koje naglašavaju kontinuitet (primjer glagola: nastaviti, održavati, ustrajati – continue, maintain, persevere, persist, pursue)

Preporuke za razmatranje promjene trenutnog stanja (primjer glagola: analizirati, razmotriti, ispitati, istražiti, razmisliti, revidirati, pregledati, proučiti – analyse, consider, envisage, envision, examine, explore, reflect upon, revise, review, study)

Preporuke za općenito poboljšanje stanja ljudskih prava u državi (primjer glagola: ubrzati, riješiti, ohrabriti, angažovati se, osigurati, garantovati, pojačati, promovisati, ojačati, preduzeti mjere ili korake ka – accelerate, address, encourage, engage with, ensure, guarantee, intensify, promote, speed up, strengthen, take action, take measures)

Preporuke za specifično poboljšanje stanja ljudskih prava u državi (primjer glagola: primjenjivati, razvijati, uklanjati, uspostavljati, istraživati, poduzimati, ukidati, usvajati, dopunjavati, provoditi, ratificirati – conduct, develop, eliminate, establish, investigate, undertake, abolish, adopt, amend, implement, enforce, ratify)

3.4. Šta uključiti u izvještaj u sjeni

Izvještaji OCD-a ne mogu biti anonimni ili povjerljivi. Naziv organizacije civilnog društva (ili koalicije OCD-a) koja podnosi

izvještaj su javno dostupni (online). Stoga, organizacije civilnog društva trebaju biti pažljive ukoliko žele spomenuti pojedinačne slučajeve, te obratiti posebnu pažnju na sigurnost i dobrobit osoba koje spominju u izvještaju. Ukoliko domaće organizacije civilnog društva smatraju da bi ih zbog podnošenja izvještaja država na neki način sankcionisala, izvještaj mogu dostaviti putem međunarodnih organizacija.

Smjernice također sadrže praktične sugestije u vezi s odgovarajućim sadržajem, na primjer: jasno definiranje preporuka (SMART preporuke, detaljnije objašnjenje u podnaslovu „Izrada preporuka za UPP“) koje će države članice koristiti u UPP-u, kao i fokusiranje na provedbu preporuka iz prethodnog UPP-a.

Sadržaj izvještaja može obuhvatiti bilo koji broj tema. Idealno, izvještaj bi se trebao odnositi na probleme s kojima vaša organizacija (ili koalicija OCD-a) ima najviše iskustva. Ne postoji ograničenje broja pitanja koja možete spomenuti u izvještaju.

S ciljem poboljšanja efikasnosti izvještaja u sjeni, OHCHR je razvio nove Smjernice za druge dionike¹⁷ i izradio „**Matrice preporuka država u pregledu 3. ciklusa UPP-a**“.¹⁸ Svrha matrice je prikupiti precizne i specifične informacije o nivou implementacije, kako za prihvaćene preporuke tako i za preporuke koje su primljene k znanju. OHCHR će koristiti matrice za izradu sažetka izvještaja drugih dionika. OHCHR ohrabruje sve „ostale dionike“ da preuzmu matricu države za koju podnose izvještaj, popune zadnji stupac u tabeli i dostave je uz izvještaj. Matrica ne ulazi u limit broja riječi koji je prethodno spomenut, kao ni komentari u matrici.¹⁹ Dodatno, matrice podstiču dionike da identifikuju „izazove ili potrebe za tehničku suradnju“ u slučajevima gdje preporuke nisu implementirane.

3.4.1. Stil pisanja izvještaja

Treba izbjegavati subjektivni jezik u izvještaju. Također nije preporučljivo uključivati slike, mape, godišnje izvještaje organizacije/a ili izvještaje drugih organizacija kao priloge izvještaju. Prilikom pisanja izvještaja, preporučljivo je da se ne koristi previše fusnota.

3.4.2. Struktura izvještaja

Prva stranica izvještaja treba biti **naslovna stranica** na kojoj su navedeni svi dionici koji su sačinili izvještaj (zaglavlje, naziv OCD-a/koalicije, logo, kontakt-podaci, web-stranica i sl.). Dodatno, potrebno je **opisati aktivnosti**

OCD-a/koalicije, kao i datum njenog osnivanja, naročito ako organizacija civilnog društva prvi put učestvuje u podnošenju izvještaja. Potrebno je napisati **uvodni sažetak** kojim se sumiraju spomenute preporuke i/ili naznačiti **ključne riječi** kojima će se najaviti teme u izvještaju (npr. prava manjina). Dodatno, potrebno je **numerisati poglavlja i stranice izvještaja**.²⁰

3.4.3. Slanje izvještaja

Izvještaj treba poslati kao Wordov dokument (ne kao PDF). Prije slanja izvještaja, potrebno je da se **registrirate na "Online UPR Submissions System"** OHCHR-a na <http://uprdoc.ohchr.org>.²¹ Registraciju svog profila možete napraviti bilo kada, ne morate čekati rok za podnošenje izvještaja. Kada završite s kreiranjem profila, prijavite se na „Online UPR Submissions System“ i postavite izvještaj (uradite upload) na web-stranicu.

3.5. Izrada preporuka za UPP

SMART metoda za izradu preporuka sadrži korisne kriterije za pisanje preciznih preporuka.¹ **Preporuke trebaju biti specifične, mjerljive, dostižne, relevantne i vremenski ograničene** (engl. Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Timely).

SMART preporuke trebaju biti dio izvještaja OCD-a jer su precizne i:

- **jednostavnije za primjenu:** Nejasne preporuke je teško protumačiti, a samim tim i teško implementirati. Precizna preporuka jasno će objasniti šta se od države u pregledu očekuje.
- **jednostavnije za praćenje implementacije:** Precizna preporuka olakšat će procjenu nivoa implementacije.

Shema 3: Prijedlog teksta/glagola preporuka za UPP prema vrstama preporuka²²

3.6. Šta uključuje sažetak OHCHR-a

Kako bi izvještaj u sjeni bio dio sažetka informacija dionika OHCHR-a, mora sadržavati vjerodostojne i pouzdane informacije. OHCHR ne provjerava tačnost i vjerodostojnost dostavljenih informacija. Međutim, organizacija (međunarodne i domaće organizacije države u pregledu) koje su ranije surađivale s UN-om ili OHCHR-om imaju veće šanse da dijelovi njihovih izvještaja budu uključeni u sažetak. Dodatno, informacije koje su dio izvještaja u sjeni

Zajednički izvještaj (podnesak koalicije OCD-a) daje dojam vjerodostojnosti i veću vidljivost informacija OCD-a, što povećava vjerovatnoću da će OHCHR uključiti izvještaj u sažetak informacija dionika. Organizacije civilnog društva koje ranije nisu surađivale s UN-om ili OHCHR-om imaju veće šanse da njihove informacije budu dio sažetka ukoliko su dio koalicije OCD-a.

koji podnosi koalicija OCD-a također imaju veće izgleda da budu dio sažetka.

U svojim izvještajima, OCD bi trebale koristiti **tehnički jezik i konkretne primjere**, jer takav podnesak odaje utisak da je utemeljen na informacijama i podacima sa terena (informacije prikupljene direktno od ciljnih grupa organizacije).

Kako bi povećale šanse za uključivanje dijelova dostavljenog izvještaja u sažetak OHCHR-a, OCD bi trebale:

- dostaviti informacije o primjeni preporuka iz prethodnih UPP ciklusa;
- obavijestiti o stanju implementacije preporuka iz zadnjeg UPP ciklusa, uključujući pozitivne i negativne strane implementacije i najbolje prakse;
- kreirati preporuke koristeći SMART metodu.

Proces izrade i podnošenja izvještaja može biti dugotrajan i zahtjevan. Međutim, važno je naglasiti da izrada pojedinačnog ili zajedničkog izvještaja u sjeni ima svoje prednosti i mane. Podnošenje izvještaja OHCHR-u u ovoj fazi UPP ciklusa je ključno, jer doprinosi

Pojedinačni izvještaj u sjeni:

- Izrada izvještaja je brža, jer ne uključuje pregovaranje o tekstu s drugim organizacijama.
- Teme izvještaja određuje jedna organizacija, što ubrzava proces izrade izvještaja.
- Fokus izvještaja može biti na jednom ili više specifičnih pitanja, što OHCHR-u olakšava uvid u prioritete.
- Pojedinačni izvještaj je izuzetno djelotvoran ako OHCHR poznaje vašu organizaciju (dojam tačnosti i vjerodostojnosti izvještaja).

Organizacije civilnog društva ne moraju birati između podnošenja pojedinačnog ili zajedničkog izvještaja, svaka OCD može pripremiti pojedinačni izvještaj i učestvovati u onoliko zajedničkih izvještaja koliko želi. Na OCD-ima je da odluče koji će biti najefikasniji način izvještavanja. Dodatno, OCD može podnijeti samo jedan pojedinačni izvještaj, ali može biti dio neograničenog broja zajedničkih izvještaja.

Zajednički izvještaj u sjeni (izvještaj koalicije OCD-a):

- povećava dojam vidljivosti i vjerodostojnosti informacija u izvještaju, kao i šanse da OHCHR uključi dijelove izvještaja u svoj sažetak informacija dionika;
- omogućava OCD-ima da udružuju resurse i budu dio UPP-a bez obzira na njihove pojedinačne kapacitete;
- pruža priliku za jačanje suradnje s OCD-ima, što je ključno za zagovaranje i praćenje implementacije preporuka.

Podaci iz zajedničkog podneska koalicije organizacija civilnog društva vjerovatnije će se odraziti u sažetku OHCHR-a. Zajednički podnesci odaju dojam vjerodostojnosti, a države članice ne trebaju provjeravati vjerodostojnost svake pojedine organizacije, kao u slučaju pojedinačnih podnesaka.

efikasnosti UPP ciklusa i prikazuje realno stanje ljudskih prava u BiH.

Kada dostavite izvještaj u sjeni, OHCHR će provjeriti je li u skladu s tehničkim smjernicama. Ukoliko jeste, OHCHR će zatim odabrati informacije iz svih izvještaja koji su zaprimljeni od OCD-a i drugih dionika, kako bi kreirali sažetak informacija dionika. Izvještaji OCD-a su zatim dostupni na web-stranici OHCHR-a za svaku državu članicu UN-a.²⁴

3.7. Zagovaranje i podizanje svijesti javnosti i institucija o UPP preporukama

Zagovaranje i podizanje svijesti o dostavljenim preporukama i trenutnom stanju ljudskih prava je izuzetno važan dio UPP ciklusa. Organiziranje predsesija u BiH (interaktivni sastanci) između domaćih OCD-a i ambasada u BiH jedan je od načina informiranja diplomatske zajednice u BiH o preporukama koje ste dostavili OHCHR-u. Održavanje predsesija može osigurati priliku da veći broj OCD-a učestvuje u procesu zagovaranja i omogućiti konsultacije/diskusiju s većim brojem UPP dionika u BiH. Dodatno, održavanje predsesija može doprinijeti jačanju održivih veza između domaćih OCD-a i ambasada, prije održavanja pregleda u Ženevi.

Ambasade su snažni saveznici u UPP ciklusu i mogu pružiti podršku i podržati preporuke koje ste već dostavili OHCHR-u, a u nekim slučajevima mogu osigurati čak i finansiranje aktivnosti OCD-a (npr. finansijska sredstva za odlazak u Ženevu kako biste prisustvovali pregledu). **Prilikom održavanja predsesija i/ili individualnih sastanaka s predstavnicima/ama ambasada u BiH, posebno naglasite preporuke odnosno informacije/dokaze o implementaciji preporuka koje je njihova država dala BiH.** Izuzetno je važno da akteri civilnog društva primjenjuju **ciljano zagovaranje prema**

državama članicama, jer takav pristup može dovesti do uključivanja njihovih preporuka u završni izvještaj Radne grupe. **Trajno zagovaranje tokom i između ciklusa UPP-a je presudno** za konstantno napominjanje institucija o implementaciji preporuka, kao i za podizanje svijesti o pitanjima ljudskih prava u BiH.

Uzimajući u obzir veliki broj podnesaka OCD-a, sva navedena pitanja ne mogu biti uključena u sažetak informacija dionika OHCHR-a ili predstavljena članovima/icama Radne grupe. Stoga je zagovaranje presudan dio procesa kako bi se pitanja od interesa vaše organizacije spomenula tokom interaktivnog dijaloga.

Kontakt-informacije predstavnika/ca stalnih misija u Ženevi možete pronaći ovdje: <https://www.unog.ch/80256EE600582E34/>

Preporuke koje su upućene BiH u svim prethodnim ciklusima (razvrstane prema temama) dostupne su u bazi podataka organizacije UPR Info na sljedećem linku: <https://www.upr-info.org/database/>. Dodatno, Univerzalni indeks ljudskih prava je online baza podataka koja sadrži preporuke ugovornih tijela, posebne procedure i preporuke UPP-a. Indeks omogućava korisnicima pristup i pretraživanje ugovornih tijela, posebnih postupaka i preporuka UPP-a kroz nekoliko kategorija: prema nazivu države, pravu, nazivu ugovornog tijela, vremenskom okviru i, za UPP, državama koje su dale preporuke, poziciji države u pregledu i prema sjednici Vijeća. Baza je dostupna na: <https://uhri.ohchr.org/>.

3.8. UPP infografike (Factsheet)

Svaki izvještaj koji OHCHR zaprimi je sažetak informacija, od kojih se svaki fokusira na određenu temu ljudskih prava. Zajedno, ti izvještaji pružaju sveobuhvatan pregled stanja ljudskih prava u državi, uključujući i prethodne UPP cikluse. **Jako je važno da se pri izradi infografika (factsheets) fokusirate na prioriteta pitanja i da za svako pitanje imate oko četiri ili pet preporuka, sve u jednom dokumentu od jedne ili dvije stranice.** Preporuke spomenute u infografici su **pitanja koja civilno društvo želi da istakne** tokom UPP ciklusa, što olakšava predstavnicima/ama država članica da ih uvrste u svoje preporuke.²⁵

4. PREGLED I USVAJANJE IZVJEŠTAJA

UPP pregled i usvajanje izvještaja odvija se tokom približno četiri mjeseca. U tom periodu, akteri civilnog društva i države članice UN-a imaju mnogobrojne prilike da surađuju i razmjenjuju informacije o UPP preporukama.

4.1. Tokom pregleda stanja ljudskih prava

Za vrijeme zasjedanja Radne grupe, samo države članice UN-a imaju pravo na riječ, dok organizacije civilnog društva s ECOSOC statusom mogu biti prisutne za vrijeme održavanja zasjedanja. Iz tog razloga, mnogi akteri civilnog društva smatraju učestvovanje u UPP ciklusu kao nerazumno ulaganje vremena i resursa. Međutim, **postoji mnogo načina na koje organizacije civilnog društva mogu imati efektivan utjecaj na UPP tokom svih faza ciklusa.**

4.2. Između pregleda i usvajanja izvještaja

Nakon pregleda i prije usvajanja nacrtu izvještaja Radne grupe, BiH dostavlja odgovore na preporuke, te naznačava koje preporuke država podržava, koje je primila k znanju i na koje preporuke će naknadno odgovoriti. Konačne odgovore na preporuke BiH mora dostaviti nekoliko mjeseci kasnije. U tom periodu, akteri civilnog društva mogu se povezati s institucijama BiH, ali i s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH i ambasadama kako bi zagovarali i utjecali na usvajanje preporuka.

4.3. Nakon pregleda stanja ljudskih prava i usvajanja izvještaja

Nakon pregleda, preporučljivo je da organizacije civilnog društva imaju **zajedničke sastanke** kako bi diskutirale o preporukama koje su usvojene u Ženevi, nastavljajući prethodno uspostavljenu suradnju tokom pripreme faze UPP-a. U ovoj fazi, na mnoge preporuke BiH će vjerovatno naknadno odgovoriti. **To je idealan trenutak da organizacije civilnog društva zagovaraju za prihvatanje preporuka za ona pitanja koja su spomenule u izvještajima u sjeni.** Tokom održavanja ovih sastanaka, OCD trebaju podijeliti diskusiju prema temama: zagovaračka strategija prije usvajanja preporuka i plan provedbe preporuka nakon usvajanja. **Strategija za zagovaranje i plan provedbe trebaju da identificiraju ključne aktere i njihove uloge u UPP-u.** Preporučljivo je da OCD izrade zajedničku matricu i plan provedbe preporuka, u kojoj će detaljno biti opisane obaveze institucija u

BiH pri implementaciji preporuka, odgovorne institucije, kao i pokazatelji uspješno implementiranih preporuka. Plan i matricu organizacije civilnog društva mogu podijeliti s institucijama BiH (npr. s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH) i Institucijom ombudsmana za ljudska prava radi podsticanja održive provedbe preporuka do narednog UPP ciklusa.

Pored jačanja suradnje između aktera civilnog društva u BiH kroz strateške radionice/sastanke, OCD bi, prije usvajanja izvještaja u Ženevi, također trebale razmotriti i sljedeće:

- Obratite se institucijama u BiH, zatražite njihovu podršku za preporuke koje smatrate važnim i pružite im svoje obrazloženje. Dodatno, ponudite svoju pomoć i stručnost za određene UPP preporuke, kao i prijedloge kako zajednički možete raditi na što bržoj i efikasnijoj implementaciji. Dodatno, možete zagovarati i promjenu stava institucija BiH o implementaciji određenih preporuka, naročito onih koje su u skladu s međunarodnim obavezama.
- Ne gubite vrijeme na kreiranje novih načina komunikacije s institucijama. Koristite sve načine koje ste do sada koristili i koji su se pokazali kao najučinkovitiji, npr. slanje pisama, izjave u medijima, promotivne kampanje ili lični sastanci s predstavnicima/ama institucija BiH.
- Direktno kontaktirajte države (odnosno njihove ambasade u BiH) koje su dale preporuke. Ohrabrite ih na dijalog s institucijama BiH na temu prihvatanja i implementacije UPP preporuka.
- Rad s medijima je također važan u ovoj fazi UPP ciklusa. OCD bi mogle prevesti preporuke na lokalne jezike, objaviti ih i predložiti pristup praćenja implementacije preporuka.

Usvajanje izvještaja Radne grupe UPP-a od strane Vijeća za ljudska prava je završna faza pregleda stanja ljudskih prava u Ženevi. Za usvajanje svakog izvještaja pod tačkom 6. sjednice Vijeća određeno je sat vremena.

4.4. Usmene, pismene i videoizjave OCD-a

Svaka jednosatna sjednica Vijeća dijeli se na **tri 20-minutna dijela**. U **prvom dijelu**, BiH iznosi svoje komentare na pregled, kao i svoj stav o preporukama. Državne institucije za ljudska prava sa statusom A (prema Pariškim principima) također mogu uzeti riječ tokom prvog dijela sjednice. Tokom **drugog dijela** sjednice, države članice, agencije UN-a i regionalne organizacije imaju ukupno 20 minuta za izlaganje svog stava o preporukama upućenim BiH. **Treći dio** sjednice omogućava organizacijama

civilnog društva da predstave svoj stav o preporukama tokom dvominutne usmene izjave. Obično se deset OCD-a obrati Vijeću, ali ako 20 minuta nije u potpunosti iskorišteno, riječ mogu dobiti dodatne organizacije. Ovo je jedina faza UPP-a u kojoj se civilno društvo obraća Vijeću.

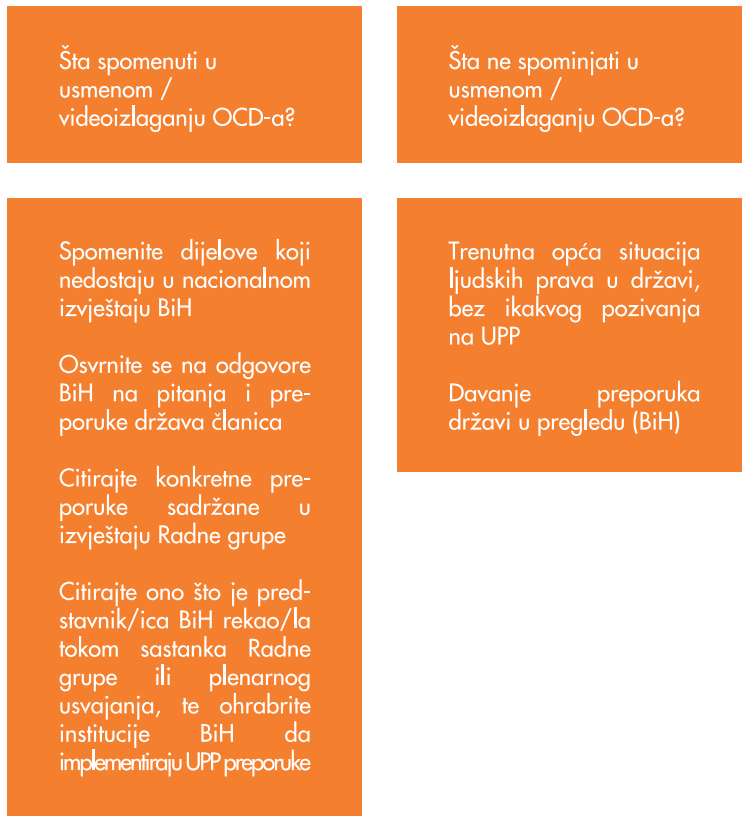
Ako želite usmeno prezentirati svoj stav o preporukama u dvominutnom izlaganju na sjednici Vijeća, potrebno je da vaša OCD ima konsultativni status ECOSOC-a. Slično prisustvu Radnoj grupi, neke akreditovane organizacije mogu sponzorirati organizacije koje nemaju ECOSOC status kako bi prisustvovala sjednici.

Ako ste spriječeni i ne možete otputovati u Ženevu kako biste dali usmenu izjavu, Vijeću se možete obratiti i putem **videoizjave**. Ova nova opcija uvedena je 2012. godine kako bi se motiviralo i poboljšalo učešće civilnog društva u UPP-u. Pri odabiru izjava, **prioritet će imati organizacije koje su dostavile izvještaj u sjeni. Opcija videoizjave ograničena je na organizacije koje imaju ECOSOC status, koje nemaju predstavnika/ca ili ured u Ženevi i koje nemaju akreditirane predstavnike/ce na sjednici Vijeća.** Izjave dostavljene videoporukom podliježu istim pravilima kao i usmene izjave, što je navedeno u Rezoluciji ECOSOC-a 1996/31.²⁶ Videoporuke imaju isto vremensko ograničenje i trebale bi biti što sličnije usmenim izjavama.²⁷

Ako želite dostaviti videoizjavu, morate poštovati sljedeća pravila:

- Videoizjava se mora sastojati od jednog snimka. Na snimci može biti jedna osoba koja daje izjavu, iza koje je neutralna pozadina;
- Kamera treba biti fokusirana na lice osobe koja daje izjavu i ne smije se pomjerati tokom snimanja;
- Na snimku nisu dozvoljeni nikakvi simboli, zastave, transparenti ili druge slike, bilo u pozadini ili na odjeći osobe koja daje izjavu. Preporučljivo je da video ima titlove i, ukoliko je moguće, znakovni jezik, kako bi poboljšali učešće osoba s invaliditetom. Da bi se olakšao prijevod, OCD mora dostaviti transkript videoizjave;
- Izjave moraju biti na engleskom, francuskom ili španskom jeziku.

Važno je da civilno društvo prezentira svoje mišljenje o trenutnom stanju ljudskih prava u BiH tokom UPP ciklusa, i to ne bi trebalo potcjenjivati. Države često mogu propustiti važna pitanja. **Stoga civilno društvo ima presudnu ulogu u isticanju problema za koje OCD smatraju da su konstantno prisutni i da institucije u BiH trebaju uložiti više napora za njihovo rješavanje. Sa maksimalno dvije minute, ključno je posvetiti posebnu pažnju izradi usmene ili videoizjave.**

Shema 4: Izrada usmene / videoiz²⁸

Dvije minute nije mnogo vremena da detaljno objasnite sve izazove i probleme s kojima se suočavaju građani/ke BiH. Ukoliko izjavu budete pisali na engleskom jeziku, dvominutna izjava sadrži otprilike 300 riječi. Predsjednik/ca Vijeća će prekinuti usmeno ako izlaganje traje duže od dvije minute.

Usmene izjave dostavljene Vijeću emitiraju se putem interneta i arhiviraju se nakon održane sjednice. **Važno je napomenuti da kada OCD izravno stupaju u interakciju s Vijećem, sve preporuke će već biti ili prihvaćene ili primljene k znanju. Međutim, usmeno izlaganje je ključna prilika za isticanje odstupanja od stvarnog stanja ljudskih prava u BiH.** OCD mogu iskoristiti dodijeljeno vrijeme tokom rasprave pod tačkom 6. programa rada sjednice za pokretanje pitanja koja se tiču, npr., nedostatka konsultacija organiziranih od strane institucija BiH.

OCD mogu također dostaviti pismene izjave pod bilo kojom tačkom dnevnog reda sjednice Vijeća, uključujući tačku 6., koja je posvećena UPP-u. Pismene izjave moraju biti na engleskom, francuskom ili španskom. Dodatno, u izjavi trebate navesti naziv svoje organizacije i kontakt-informacije. Međutim, pismene izjave imaju manje utjecaja od usmenih izjava.

4.5. Konferencije za medije

Svoju usmenu, video ili pismenu izjavu prosljedite medijima, kako bi i javnost bila upoznata o trenutnim izazovima i problemima koje želite istaknuti.

Važno je napomenuti da država u pregledu ili predsjednik/ca Vijeća može prekinuti usmeno izlaganje koje se ne odnosi na UPP ciklus.

Nakon održane sjednice Vijeća, većina država u pregledu će dati izjave za medije ili održati konferencije za medije o održanom UPP pregledu. Održavanje konferencije za medije u BiH nakon usvajanja izvještaja može biti učinkovit način privlačenja medijske pažnje na preporuke koje je BiH prihvatila, kao i na teme u kojima civilno društvo može i želi pomoći u procesu implementacije preporuka. Dodatno, naglasite rad vaše organizacije na implementaciji preporuka koje je BiH primila k znanju, odnosno preporuka koje nije u potpunosti podržala.

4.6. Kako podnijeti zahtjev za ECOSOC status

Kako bi OCD dobila konsultativni status ECOSOC-a i imala pravo prisustvovati sjednici Radne grupe UPP-a i/ili sjednici Vijeća, mora poslati zahtjev za akreditaciju.²⁹

Organizacija mora imati registrirani profil prije pokretanja zahtjeva za konsultativni status.³⁰ Važno je napomenuti da **naziv organizacije mora biti isti kao i naziv na rješenju o registraciji organizacije.**

Registracija profila traje desetak minuta. Kada dovršite registraciju, profil organizacije će pregledati glavni/a službenik/ca organizacije DESA NGO Branch. Kada registracija bude prihvaćena, obavijest ćete dobiti e-poštom.

Nakon što dobijete obavijest da je registracija profila prihvaćena, morate popuniti **online obrazac za prijavu koji sadrži 21 pitanje.**³¹ Online obrazac možete popuniti na dva radna jezika Sekretarijata UN-a: engleskom ili francuskom. **Sve potrebne dokumente trebate dostaviti na izvornom jeziku i prevesti na bilo koji od ova dva jezika.**

Kako bi Sekretarijat dodijelio ECOSOC status, potrebno je da dostavite sljedeće:

- kopiju statuta ili drugih podzakonskih akata (pogledati ECOSOC Rezoluciju 1996/31, paragraf 10);
- kopiju potvrde o registraciji. Prema Rezoluciji 1996/31, organizacija

“treba potvrditi da postoji najmanje dvije godine na dan kada je Sekretarijat primio prijavu”;

- kopiju najnovijih finansijskih izvještaja (najnovijeg revizorskog izvještaja organizacije ili najnoviji bilans stanja i uspjeha).
- Osim toga, potrebno je ispuniti i sljedeće uvjete:
- Aktivnosti organizacije moraju biti relevantne za rad ECOSOC-a;
- OCD mora postojati (biti zvanično registrovana) najmanje dvije godine od datuma primitka zahtjeva za registraciju;
- OCD mora imati demokratski mehanizam odlučivanja;
- Porijeklo većeg dijela sredstava organizacije bi trebao biti od doprinosa domaćih organizacija, pojedinačnih članova/ica ili drugih nevladinih komponenata.

Kompletan zahtjev (uključujući potpun odgovor na sve 21 pitanje i sve potrebne dokumente) **mora se dostaviti do 1. juna tekuće godine kako bi ga Odbor razmotrio naredne godine.** Npr., prijave podnesene do 1. juna 2020. godine Odbor za nevladine organizacije razmatrat će 2021. godine. Prijave pristigle između 2. juna 2020. godine i 1. juna 2021. godine razmatrat će se 2022. godine.

Organizacije civilnog društva kojima je dodijeljen opći ili posebni konsultativni status **moraju svake četiri godine podnositi Odboru za nevladine organizacije kratak izvještaj** o svojim aktivnostima, naročito o temama koje su usko vezane za rad UN-a (četverogodišnji izvještaj/Quadrennial Report).

5. IMPLEMENTACIJA UPP PREPORUKA

Nakon što Vijeće za ljudska prava UN-a usvoji izvještaj Radne grupe, započinje faza provedbe UPP preporuka. Osiguravanje efikasne provedbe preporuka u samom je središtu UPP-a. Implementacija preporuka zavisi od angažmana svih dionika UPP ciklusa.

Nakon završetka pregleda, neke države žele ostaviti cijeli proces iza sebe do narednog roka za izvještavanje. Stoga je neophodno da se OCD i dalje zalažu za provođenje preporuka između pregleda. Dodatno, OCD bi trebale iskoristiti ovu priliku da aktivno rade na strategijama i da aktivno surađuju i pružaju podršku institucijama BiH tokom faze implementacije preporuka.

Akteri civilnog društva mogu surađivati sa:

- akterima civilnog društva na različitim nivoima i u različitim tematskim oblastima – s organizacijama koje djeluju na lokalnom nivou do organizacija koje djeluju na nivou države, kao i međunarodnim organizacijama/akterima civilnog društva;
- donatorima i diplomatskom zajednicom;
- medijima;
- sindikatima i profesionalnim udruženjima;
- tematskim mrežama organizacija i aktera civilnog društva;
- državnim strukturama, uključujući parlamente i relevantne parlamentarne komisije;
- institucijama za ljudska prava u BiH;
- međunarodnim i regionalnim organizacijama, uključujući UN-ove urede u BiH;
- akademskim institucijama u BiH.

U ovoj fazi, OCD se mogu efikasno uključiti u praćenje preporuka UPP-a na tri načina: podizanje svijesti javnosti i institucija BiH o UPP preporukama i važnosti implementacije, surađivati s organizacijama civilnog društva i institucijama BiH i promovisati važnost izvještavanja svih dionika UPP procesa. Tokom faze implementacije preporuka, OCD imaju mnogo saveznika s kojima mogu raditi na primjeni preporuka.

5.1. Podizanje svijesti

Da bi poboljšali trenutnu situaciju ljudskih prava u BiH, akteri civilnog društva moraju sistematski pratiti napredak koji je država postigla u implementaciji preporuka. Proaktivnim angažmanom s medijima, članovima/cama parlamenata, predstavnicima/ama ambasada u BiH i

UN-ovim agencijama, OCD mogu podići svijest o važnosti implementacije UPP preporuka.

5.1.1. Mediji

Angažiranje medija u UPP ciklus pruža još jedan nivo praćenja rada institucija BiH i praćenja njihovih aktivnosti u implementaciji preporuka. OCD bi mogle održavati obuke o ljudskim pravima i UPP ciklusu kako bi se osiguralo objektivno i tačno izvještavanje.

OCD bi mogle predložiti i/ili uspostaviti mrežu medija za izvještavanje o ljudskim pravima u BiH kako bi potaknule/motivisale izvještavanje o ljudskim pravima te osnažile kapacitete medija. Dodatno, OCD bi trebale održavati obuke o UPP procesu i njegovim mehanizmima za medije. Ukoliko bi mreža medija bila osnovana, OCD bi imale snažne saveznike u podizanju svijesti o UPP preporukama, te bi mogle osigurati kontinuirano izvještavanje o implementaciji preporuka u BiH.

5.1.2. Članovi/ce parlamenata

Članovi/ce parlamenata mogu biti izuzetno važni saveznici u uključivanju UPP preporuka na dnevni red. U mnogim slučajevima, članovi/ce parlamenata nisu svjesni obaveza koje je BiH preuzela tokom postupka pregleda u Ženevi.

OCD bi trebale razvrstati UPP preporuke prema temama, te ciljano dostaviti preporuke i plan implementacije preporuka članovima/cama parlamenata, imajući u vidu njihov prethodni rad. Npr. ukoliko znate da je član/ica parlamenta ranije podržao/la inicijative/amandmane na zakone vezane za unapređenje položaja manjina u BiH, u tom slučaju dostavite preporuke koje su usmjerene na prava manjina.

5.1.3. Ambassade

Zagovaranje prema državama članicama koje su dale preporuke presudno je kada se potiče međudržavni dijalog i peer-to-peer pregled stanja ljudskih prava izvan ograničenja samog pregleda. Ohrabrujući predstavnike/ce država članica na međudržavni dijalog na temu UPP preporuka, institucije BiH će imati na umu da civilno društvo i diplomatska zajednica prate napredak i izostanak napretka u implementaciji preporuka.

Zagovaranje prema državama članicama može se odvijati tokom cijelog procesa UPP-a, a OCD bi trebale ohrabriti osoblje ambasade da nastave bilateralni dijalog sa BiH kako bi se osigurala efikasna, inkluzivna i održiva primjena preporuka.

5.1.4. Agencije UN-a

Agencije UN-a u BiH, poput Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) također su važni saveznici organizacijama civilnog društva. Agencije su široko priznate kao partneri za provedbu preporuka i mogu ponuditi i resurse za podršku provedbe preporuka.

Idealno bi bilo da putem koalicije OCD-a redovno obavještavate agencije UN-a o svom radu na UPP preporukama (monitoring implementacije preporuka, zagovaranje, održavanje događaja s dionicima i sl.). Zalažite se za uključivanje UPP preporuka u Okvire razvojne pomoći Ujedinjenih nacija (UNDAF).

5.2. Podnošenje poluciklusnih izvještaja

Na polovini ciklusa, BiH će dostaviti poluciklusni (midterm) izvještaj o provedbi UPP-a. „Ostale zainteresirane strane/ostali dionici“ također mogu dostaviti svoje poluciklusne izvještaje OHCHR-u.

U poluciklusnom izvještaju spomenite dosadašnju stopu provedbe preporuka, procijenite efikasnost poduzetih aktivnosti i predložite rješenja za trenutne izazove i probleme u implementaciji. **Za razliku od izvještaja u sjenu, midterm izvještaj ima vrlo malo ograničenja. Ne postoji ograničenje broja riječi niti određeni format.** Mnoge OCD dostave tabele. U tim tabelama detaljno opisu, za svaku preporuku, mjere koje je poduzela država i je li preporuka implementirana (na osnovu svojih procjena i praćenja aktivnosti države i situacije na terenu). Obično je provedba kategorisana u tri nivoa: implementirana u potpunosti, djelomično implementirana i ne provodi se. Neke OCD dostavljaju poluciklusne izvještaje koristeći sistem „semafora“ za efikasno prikazivanje provedbe preporuka i tematsku procjenu provedbe preporuka.



Slika 1: Sistem „semafora“ u poluciklusnom izvještavanju

Poluciklusno izvještavanje je prilika za dodatnu suradnju institucija BiH i OCD-a na provedbi preporuka UPP-a. Pripremom zajedničkog poluciklusnog izvještaja institucija BiH i OCD-a može se dodatno izgraditi povjerenje između svih dionika UPP-a.

6. KOALICIJE CIVILNOG DRUŠTVA I UPP

Dosadašnje iskustvo je pokazalo da su OCD koje postižu maksimalan utjecaj tokom UPP ciklusa one koje rade u domaćim i/ili međunarodnim koalicijama OCD-a. Izgradnja koalicija OCD-a trebala bi biti prioritet kako bi se osigurao snažniji utjecaj civilnog društva na proces UPP-a u BiH.

S obzirom da je UPP proces dugotrajan i da obuhvata širok spektar tema, sa sigurnošću se može zaključiti da postoji dovoljno prostora za više aktera civilnog društva. Članice koalicije uglavnom dijele zajedničke ciljeve (rade u istom polju zaštite/promocije ljudskih prava; npr. rad s ruralnim zajednicama) ili dijele lokaciju svog rada i djelovanja (npr. rade u istoj provinciji, regiji ili državi), ili sve gore navedeno.

6.1. Prednosti rada u koaliciji

Organizacije civilnog društva koje rade na temama ljudskih prava često su članice mreža civilnog društva koje se bave različitim nacionalnim i međunarodnim mehanizmima kako bi postigle svoje ciljeve. Kao posljedica širokog opsega ljudskih prava koja se ispituju tokom UPP-a, popularizirana je tematska i međutematska izgradnja koalicija OCD-a. Organizacije civilnog društva koje rade na istim pitanjima ljudskih prava ili na zajedničkim osnovama, kao što je geografski položaj, u mnogim su se kontekstima pridruživale koalicijama kako bi razmijenile znanje i resurse u korist šireg cilja; poboljšanje poštivanja i zaštite ljudskih prava.

ANEKS I – PRIJEDLOG FORMATA IZVJEŠTAJA U SJENI

Kada pristupite online sistemu „Online UPR Submissions System“, izvještaj u sjeni treba da podijelite na zasebne Word dokumente: Aneks I – Sadržaj izvještaja, Aneks II – Skraćenice, Naslovna stranica i tekst izvještaja/main submission.

Primjer Aneksa I

Contents

1. CHILDREN'S RIGHTS	1
1.1 INTERNATIONAL INSTRUMENTS (recommendations 107.1, 107.2 – implemented)	1
1.2. ECONOMIC AND SOCIAL RIGHTS AND RIGHT TO EDUCATION (recommendation 107.18 – partially implemented).....	1
1.3. PROTECTION OF CHILDREN FROM VIOLENCE AND SEXUAL ABUSE (recommendation 107.74 – partially implemented, 107.75, 107.78, 107.79 – not implemented).....	1
2. MINORITIES.....	2
2.1. PROHIBITION OF DISCRIMINATION (recommendations 107.3, 107.39, 107.40, 107.41, 107.46 – not implemented, 107.38, 107.47 – partially implemented).....	2
2.2. PROTECTION OF CHILDREN FROM EXPLOITATION (recommendation 107.19 – not implemented)	2
2.3. SOCIAL INVOLVEMENT AND ACCESS TO RIGHTS (recommendations 107.26, 107.161, 107.162, 107.163 – partially implemented, 107.160 – not implemented).....	2
2.4. RIGHT TO EDUCATION (recommendations 107.135, 107.146 – partially implemented, 107.136, 107.144 – not implemented)	3
2.5. POLITICAL ENGAGEMENT (107.119, 107.121, 107.123, 107.124, 107.125, 107.126, 107.127, 107.128, 107.129 – not implemented, 107.120 – partially implemented).....	3
3. CIVIL SOCIETY (recommendation 107.22 – partially implemented)	3
4. SEXUAL ORIENTATION AND GENDER IDENTITIES	4
4.1. LAW ON PROHIBITION OF DISCRIMINATION (recommendations 107.27, 107.37 – partially implemented).....	4
4.2. INSTITUTIONAL CAPACITY BUILDING (recommendation 107.51 – partially implemented)	4
5. WOMEN'S RIGHTS	4
5.1. LAW ON GENDER EQUALITY (recommendation 107.33 – not implemented, 107.36 – partially implemented).....	4
5.2. PROTECTION AGAINST DOMESTIC VIOLENCE (recommendation 107.67 – not implemented, 107.69, 107.71 – partially implemented)	5
5.3. INCLUSION OF WOMEN IN PUBLIC AND POLITICAL LIFE (recommendations 107.130, 107.131, 107.133 – partially implemented).....	6
6. ACCESS TO JUSTICE	6
6.1. ACCESS TO JUSTICE FOR VICTIMES OF WAR SEXUAL VIOLENCE AND TORTURE (recommendations 107.60, 107.61, 107.62, 107.97 – partially implemented).....	6
7. FIGHT AGAINST CORRUPTION (107.102, 107.103 – partially implemented).....	7
8. STATELESSNESS AND RIGHT TO CITIZENSHIP	8
8.1. REGISTRATION OF BIRTH (recommendations 107.108, 107.109 – not implemented).....	8
9. RIGHTS OF ASYLUM SEEKERS – REFUGEES (107.164, 107.165, 107.166 – partially implemented)	8
10. FREEDOM OF THE MEDIA (107.111, 107.113, 107.114, 107.115 – not implemented, 107.116 – partially implemented).....	9
11. FREEDOM OF ASSOCIATION AND PEACEFUL ASSEMBLY (recommendation 107.118 – partially implemented).....	9
12. RIGHTS OF PEOPLE WITH DISABILITIES (recommendations 107.134, 107.142, 107.143, 107.148, 107.149, 107.150, 107.151, 107.152, 107.153, 107.154, 107.155, 107.156, 107.157, 107.158 – not implemented)	10

Primjer Aneksa II

Annex II

Abbreviations

DB – District Brčko

BiH – Bosnia and Herzegovina

FBiH – Federation of Bosnia and Herzegovina

FIGAP – Financial mechanism for the implementation of GAP of Bosnia and Herzegovina

GAP – Gender action plan

GIM – Gender institutional mechanisms

CS – Canton Sarajevo

LGBTI – lesbian, gay, bisexual, transgender, intergender persons

MHRR BiH – Ministry of Human Rights and Refugees BiH

MJBiH – Ministry of Justice BiH

MoI – Ministry of Interior

NARS – National Assembly of Republika Srpska

NGO – Non-governmental organization

OP3 CRC – Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child

RS – Republika Srpska

UN – United Nations

UPR – Universal Periodic Review

CoM – Council of Ministers

LoGE – Law on Gender Equality

Primjer naslovne stranice

BiH Civil Society Initiative for UPR

March, 2019

Joint Submission of the *BiH Civil Society Initiative for UPR* for the 3rd Universal Periodic Review on the State of Human Rights Situation in Bosnia and Herzegovina

- (1) The *BiH Civil Society Initiative for UPR* is an informal coalition of twelve civil society organizations from across Bosnia and Herzegovina which act in various fields of promotion and protection of human rights.³² In December 2018, Sarajevo Open Centre gathered potential members of the Initiative by targeting expert human rights organizations in different fields. The Initiative was established in December 2018, and started the work on reporting in January 2019. The methodology included choosing the recommendations from the previous 2nd cycle of the Universal Periodic Review (UPR), desk research of the recommendation status, researching the measures and activities necessary for the realization of the recommendation, measure realization status and the activities of the recommendation in Bosnia and Herzegovina, as well as the recommendations for the relevant institutions. Considering that the members of the coalition have been acting in the field of human rights protection and promotion in BiH for a number of years, apart from desk research, they have also used the information gathered during their work with the target groups.
- (2) In the period 2015-2019, Bosnia and Herzegovina faced many challenges which had an effect on the protection of human rights of the BiH citizens. Numerous irregularities and complaints on the election process occurred during the previous general and local elections, as well as during the last elections. Failure to comply with the verdicts of the European Court of Human Rights is a clear indicator that the governing structures in BiH are not ready for the constitutional amendments and the amendments to the Election Law in order to implement these rulings. Additionally, freedom of assembly is still seen as a security threat, instead of as a human right, at all levels of BiH government. Also, the greatest issues for media freedom are threats and attacks on the journalists and media, and the political pressures which are manifested in different ways. The legal framework which guarantees women's human rights in Bosnia and Herzegovina is fragmented, which does not contribute to the safety of women and girls in the society, and it also signifies the lack of harmonization with the international documents. The conclusion of this report is that the state and its institutions achieved very little progress (or no progress at all) regarding the implementation of the recommendations of the Universal Periodic Review. With this report, we encourage the UN Human Rights Council and all the member states to apply democratic pressure on the local decision makers, using their recommendations and activities in their embassies in BiH, and to support the efforts of the citizens and the civil society to ensure the respect for the human rights of all BiH citizens.
- (3) Within the content of this submission, the referenced number of the recommendation for Bosnia and Herzegovina from the 2nd UPR cycle on which the paragraph is referring to is indicated and bolded at the beginning of each paragraph.

Primjer teksta izvještaja – main submission

1.3. PROTECTION OF CHILDREN FROM VIOLENCE AND SEXUAL ABUSE

(recommendation 107.74 – partially implemented, 107.75, 107.78, 107.79 – not implemented)

- (1) **107.74, 107.75** The RS legislation prohibits corporal punishment of children, while there are no laws in Federation of BiH and District Brčko prohibiting corporal punishment of children within family.³³ FBiH Family Law³⁴ does not state the explicit prohibition neither of corporal punishment nor of other humiliating forms of treatment as a part of children's upbringing. RS made some improvements: Protocol on procedure in case of violence, abuse and neglecting of child was signed, programs on prevention of violence against children are implemented in school curricula, new Criminal Law was adopted, register of pedophiles was established etc.
- (2) **107.78** Unlike RS, FBiH and DB made no progress regarding the harmonization of the criminal legislation with the international standards for children's protection from sexual abuse which is the reason why the victims of such criminal acts do not receive the same protection throughout the entire state. The criminal legislature in Federation of BiH and DB needs to be harmonized with the international standards for protection of children from sexual violence.
- (3) **107.79** BiH government made no effort regarding raising the public awareness about the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Recent research shows that knowledge of Convention is at very low levels; apart from the experts in the judiciary, the representatives of other institutions, parents and students are not familiar with it. The Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse needs to be promoted among children and professionals working with children.

Tekst izvještaja podijelite prema temama/pravima za koje dajete preporuke, npr. prava djeteta, prava žena, prava manjina, prava osoba s invaliditetom itd. U tekstu jasno navedite broj preporuke, te ukratko objasnite trenutno stanje, napredak i izostanak napretka, te svoju preporuku za poboljšanje, odnosno na koji način bi institucije BiH mogle u potpunosti implementirati preporuku.

ANEKS II – PRIJEDLOG TABELA ZA PRAĆENJE IMPLEMENTACIJE PREPORUKA UPP-A

Baza The Universal Human Rights Index (UHRI) može vam pomoći da lakše pronađete preporuke ostalih ugovornih tijela UN-a
<https://uhri.ohchr.org/>

Mjere kao što su: izmjena budžeta, zakonodavna mjera, izmjena javnih politika, izmjena mehanizma praćenja implementacije preporuka

Broj preporuke	Tekst preporuke	Jesu li istu preporuku dali i drugi mehanizmi?		Mogući pokazatelji/informacije za praćenje provedbe implementacije	Trenutni status: Vrsta mjere koju je poduzela država	Trenutni status: Vrsta mjera koje su poduzele nezavisne institucije	Institucije odgovorne za implementaciju
		Nacionalni	Međunarodni				

ANEKS III – PRIJEDLOG INFOGRAFIKE

Naslovna stranica
infografike

Izaberite teme na koje želite fokusirati zagovaračke aktivnosti u naredne 4 ½ godine i za svaku temu opišite generalni zaključak trenutnog stanja odabranog prava/problema



3rd Cycle of the Universal Periodic Review (UPR) on the State of Human Rights in Bosnia and Herzegovina

BIH Civil Society Initiative for UPR is an informal coalition of twelve civil society organizations from across Bosnia and Herzegovina which act in various fields of promotion and protection of human rights. The factsheets raise human rights concerns present in Bosnia and Herzegovina, and provide a clear overview of human rights situation to recommending States prior to the country's 3rd UPR. Furthermore, the factsheets are following the best practice established by the Initiative, and have been prepared on the basis of the CSO submissions submitted to the UN Human Rights Council in March 2019, and contain all necessary information diplomats would require for their review of Bosnia and Herzegovina's human rights situation.

¹ Members of the BIH Civil Society Initiative for UPR are: Sarajevo Open Center, BH Journalists, Civil Rights Defenders, CURS Foundation, Transparency International in BiH, Association Zvezda (Zvezda, CA Why Not, Civil Society Promotion Center, Association Vaša prava BiH, TRAI International, My Right - Empowers People with Disabilities, and CA for Promotion of Roma Education "Orahulac".

² The country report is due on July 2019, and will be presented at the 34th session (October - November 2019)

WOMEN'S RIGHTS

Women still face obstacles to achieving full political, economic, and social participation, economic status of women remains low, and are facing gender-based violence well above the global average of 35%.

RECOMMENDATIONS

- ▶ The funds have to be provided from the public budgets on all levels of governance, since the implementation of GAP BiH must not depend on donor funds.
- ▶ Ministry of Justice of BiH, Ministry of Labor, Social Policy, Displaced Persons and Refugees of Federation of BiH, Ministry of Labor, Employment, Veterans' Affairs and Social Affairs of Republika Srpska together with civil society needs to harmonize entity laws on protection against domestic violence with the Istanbul Convention.
- ▶ Ministry of Labor, Social Policy, Displaced Persons and Refugees of Federation of BiH together with the competent central ministries, and Ministry of Labor, Employment, Veterans' Affairs and Social Affairs of Republika Srpska together with local communities from which survivors of domestic violence are coming need to harmonize the current legislation on domestic violence in BiH, adopt the rule book on the manner funds allocation for the financing of the safe houses in FBiH, provide funds for financing without delays in RS, adopt the rule book and standards for safe houses in FBiH.
- ▶ House of Representatives of the Parliamentary Assembly of BiH, House of Deputies of the Parliamentary Assembly of BiH, Parliament of the Federation of BiH, National Assembly of Republika Srpska and Cantonal Assemblies need to amend all laws on governments in BiH with the double guarantee of the minimal representation of the less represented gender at 40%, as well as the amendments to the BiH Election Law which would introduce a gender quota of 50% for the election lists, with the obligation to list the male and female candidates in turn.

ACCESS TO JUSTICE

The lack of free legal aid most heavily impacts refugees, single mothers, the Roma population, people with disabilities, victims of conflict-related violence, victims of domestic and gender-based violence, victims of human trafficking and other vulnerable groups.

RECOMMENDATIONS

- ▶ Council of Ministers (CoM) of BiH has to adopt, without further delays, the Revised National War Crimes Processing Strategy and its amendments completed in 2018.
- ▶ BiH needs to pass measures which will exempt the victims from paying the court costs to the entities in cases when their demand for the indemnity has been denied.
- ▶ Centers for Education of Judges and Prosecutors of Federation of BiH and Republika Srpska need to conduct continuous sensitization and education on stigma for the judicial professionals working on cases of wartime sexual violence.
- ▶ Centers for Education of Judges and Prosecutors of FBiH and RS need to conduct trainings on correct and harmonized application of criminal laws regarding the determination of the length of sentence in the cases of wartime sexual violence, and the conduct trainings on the negative trends which allow the perpetrators to receive amnesty and reduced sentences.
- ▶ BiH has to abandon the use of statute of limitations in cases of war crimes as soon as possible.

Naziv koalicije ili
organizacije

Fokusirajte se na nekoliko prioritarnih pitanja/prava i za svako pitanje napišite oko 4 ili 5 preporuka, sve u jednom dokumentu od jedne ili dvije stranice.

Izlistajte preporuke za
svaku temu/pravo

Opišite organizaciju/
koaliciju

ANEKS IV – KORISNI LINKOVI

Pismene, video i usmene izjave

- Vodič OHCHR-a za podnošenje pismenih izjava Vijeću za ljudska prava dostupan je ovdje.
- Vodič OHCHR-a za podnošenje videoizjava Vijeću za ljudska prava dostupan je ovdje.
- Vodič za registraciju usmenih izjava OHCHR-a dostupan je na web-stranici pod naslovom „Quick links“, pod brojem 4.

Linkovi web-stranica za besplatnu izradu promotivnog materijala

Izrada i dizajn infografika i grafika za društvene mreže može vam pomoći tokom vaše zagovaračke kampanje. Sljedeći linkovi vam omogućuju da besplatno i na jednostavan način kreirate promotivni materijal:

- <https://www.easel.ly/> – besplatan alat za jednostavan dizajn i izradu infografika
- <https://www.canva.com/> – besplatan alat za kreiranje infografika, grafika i videa za društvene mreže, prezentacija, postera, itd.
- <https://www.visme.co/> – besplatan alat za izradu i dizajn infografika, prezentacija, grafikona i grafika za društvene mreže
- <https://www.fotor.com/> – besplatan alat za uređivanje fotografija
- <https://getstencil.com/> – besplatan alat za izradu grafika za društvene mreže

Publikacije OHCHR-a

- A Handbook for Civil Society: https://www.ohchr.org/en/AboutUs/CivilSociety/Documents/Handbook_en.pdf
- Civil Society Space and the United Nations Human Rights System: https://www.ohchr.org/Documents/AboutUs/CivilSociety/CS_space_UNHRSysTem_Guide.pdf
- United Nations Human Rights Council: http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/PracticalGuideNGO_en.pdf
- Universal Periodic Review: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Documents/PracticalGuideCivilSociety.pdf>
- How to Follow Up On United Nations Human Rights Recommendations: <http://www.ohchr.org/Documents/AboutUs/CivilSociety/HowtoFollowUNHRRRecommendations.pdf>
- Human Rights Funds, Grants and Fellowships: http://www.ohchr.org/Documents/AboutUs/CivilSociety/OHCHRFundsGuide_en.pdf

O AUTORICI

Dajana Čelebić je stekla BA diplomu prava, smjer: uporedno i međunarodno pravo i MA diplomu magistricе Demokratije i ljudskih prava u Jugoistočnoj Europi na Univerzitetu u Sarajevu i Univerzitetu u Bolonji (ERMA program). U julu 2016. Dajana se pridružila timu Asocijacije za demokratske inicijative (ADI) kao istraživačica i asistentica na projektu. Od jula 2017. godine počela je raditi kao voditeljica projekata na teme korupcije, diskriminacije, pristupa pravdi i zločinima iz mržnje i govor mržnje. Od juna 2019. godine dio je Mentorskog programa kojeg koordinira Globalni kampus za ljudska prava (GCA) kao mentorka mladim stručnjacima/kinjama u polju promocije i zaštite ljudskih prava. U okviru svog profesionalnog razvoja pohađa različite treninge koje organiziraju različite institucije i organizacije na teme zaštite ljudskih prava, projektni i finansijski menadžment nevladinih organizacija. Dajana je autorka, koautorka, urednica i saradnica različitih publikacija i izvještaja na teme promocije i zaštite ljudskih prava.

O KOALICIJI

BiH Civil Society Initiative for UPR je neformalna koalicija dvanaest organizacija civilnog društva iz cijele Bosne i Hercegovine koje rade u različitim oblastima promocije i zaštite ljudskih prava. Članice BiH Civil Society Initiative for UPR su: Sarajevski otvoreni centar, Udruženje/udruga BH Novinari, Civil Rights Defenders, Fondacija CURE, Transparency International u BiH, Udruženje Zemlja djece u BiH, UG Zašto ne, Centar za promociju civilnog društva, Udruženje Vaša prava BiH, TRIAL International, My Right – Empowers People with Dissabilities, te UG za promociju obrazovanja Roma "Otaharin".

Sarajevski otvoreni centar je nezavisna, feministička organizacija civilnog društva koja teži osnažiti lezbejke, gejeve, biseksualne, trans* i interspolne (LGBTI) osobe i žene kroz jačanje zajednice i građenje aktivističkog pokreta. SOC takođe javno promovise ljudska prava LGBTI osoba i žena, te na državnom, evropskom i međunarodnom nivou zagovara unapređivanje zakonodavstva i javnih politika u Bosni i Hercegovini. Kroz rad na pitanjima evropskih integracija, SOC unapređuje ostvarivanje ljudskih prava i podstiče daljnji razvoj civilnog društva.

Udruženje/udruga BH novinari je nepolitička, neprofitna organizacija čiji su članovi novinari, slobodni novinari, studenti novinarstva i drugi medijski uposlenici. Udruženje BH novinari je osnovano 2004. kao krovno udruženje novinara u Bosni i Hercegovini sa aktivnostima koje pokrivaju cijeli teritorij države. Osnovni ciljevi Udruženja BH novinari su: (a) zaštititi i poboljšati slobode, prava i odgovornosti novinara kao i zaštititi ugled i dostojanstvo novinarske profesije i (b) poboljšati pravo javnosti da bude informirana o dešavanjima u društvu, kao i pravo svake osobe na slobodu mišljenja, izražavanja i pristup medijima.

Civil Rights Defenders je međunarodna ljudskopravaška organizacija sa sjedištem u Švedskoj koja brani građanska i politička prava, te radi na osnaživanju branitelja i braniteljki ljudskih prava.

Fondacija CURE je feminističko-aktivistička organizacija koja djeluje za jednakost spolova i rodova zalagajući se za pozitivne društvene promjene putem obrazovnih, umjetničko-kulturnih i istraživačkih programa. Organizujući afirmativne akcije CURE slave snagu i moć žena, te rade na osnaživanju osoba kako bi postali/e pokretači/ce društvenih promjena u BiH i svijetu.

Transparency International u Bosni i Hercegovini je akreditovani ogranak Transparency International-a, globalne koalicije za borbu protiv korupcije.

Glavni ciljevi Transparency International u Bosni i Hercegovini su suzbijanje korupcije, podrška razvoju dobre uprave, odgovornosti i transparentnosti javnih institucija, širih demokratskih vrijednosti i poštenetržišne utakmice.

Udruženje Zemlja djece u BiH radi sa djecom i za djecu, stalnoupozoravajući na položaj djece u BiH, te zagovarajući promjene u zajednici.

UG Zašto ne je organizacija koja se bavi stvaranjem sigurnog, zdravog, aktivnog, efikasnog i odgovornog BiH društva u cjelini, kako u smislu predstavnika vlasti, tako u smislu civilnog društva i građana/ki, kroz promociju i uspostavu mehanizama političke odgovornosti, jačanje i izgradnju građanskog aktivizma, te korištenje novih medija i tehnologija, a sve to zajedno sa drugim organizacijama civilnog društva, institucijama i pojedincima.

Centar za promociju civilnog društva je bh. udruženje, osnovano 1996. godine, koje djeluje u BiH, kao i u zemljama Zapadnog Balkana. Misija CPCD je doprinos jačanju civilnog društva u BiH kroz pružanje podrške razvoju organizacija civilnog društva i njihovoj međusobnoj saradnji i umrežavanju, uspostavljanje okvira za efikasne odnose sa vladinim i profitnim sektorom i razvoj građanskog aktivizma, kao i kroz promociju neprofitnog sektora kao kvalitetnog i nezaobilaznog aktera u društvenoekonomskom razvoju zemlje. CPCD je razvio SMART centar za obrazovanje odraslih.

Udruženje Vaša prava BiH sa sjedištem u Sarajevu je vodeća nevladina i neprofitna organizacija koja pruža pomoć korisnicima na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine u svim pitanjima građanskog prava i ljudskih sloboda. Udruženje Vaša prava BiH se zalaže za slobodu i ljudsko dostojanstvo. Ovo opredjeljenje se ogleda u pružanju besplatne pravne pomoći i zastupanju interesa korisnika.

TRIAL International je nevladina organizacija sa sjedištem u Ženevi, a njihov ured u Bosni i Hercegovini se bavi pružanjem besplatne pravne pomoći žrtvama ratnih zločina pred domaćim i međunarodnim tijelima i mehanizmima zaštite ljudskih prava. TRIAL International vrši pritisak na vlasti kako bi se poboljšala prava preživjelih, zagovara zakonske aktivnosti za provođenje pravde te doprinosi podizanju svijesti javnosti o problemima s kojima se suočavaju žrtve ratnih zločina i njihove porodice.

MyRight – Empowers people with disabilities je švedska krovna organizacija osoba s invaliditetom koje su se okupile kako bi pružile podršku razvoju i radu organizacija osoba s invaliditetom širom svijeta. Predstavnički ured MyRight u Bosni i Hercegovini djeluje od 2009. i sprovodi program osnaživanja osoba s invaliditetom i njihovih organizacija o pravima koja su

im garantovana Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom UN s ciljem da samostalno i uspješno zagovaraju za implementaciju svojih prava. Program jačanja kapaciteta obuhvata pet koalicija sačinjenih od preko 60 organizacija osoba s različitim invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

Udruženje građana za promociju obrazovanja Roma "Otaharin" iz Bijeljine osnovano je 2005.godine. Od osnivanja Udruženje se bavi problematikom obrazovnih potreba Roma i Romkinja i olakšavanjem pristupa obrazovanju romskoj populaciji. Kroz deceniju i po rada, pored obrazovanja, uvidjeli smo da je za društvenu uključenost Roma i Romkinja neophodno razvijati različite programe komplementarno djeluju u pravcu postizanja cilja integrativne/sveobuhvatne društvene uključenosti Roma i Romkinja. Trenutno organizacija djeluje u sljedećim programskim pravcima: obrazovanje; mladi i volonterizam; prevencija trgovine ljudima; ekonomsko i psihosocijalno osnaživanje žena; socijalno preduzetništvo i rad sa djecom predškolskog i školskog uzrasta.

REFERENCE

- 1 OHCHR. A Practical Guide for NGO Participants, United Nations Human Rights Council. Ženeva. 2013. Str. 2.
- 2 Dostupno na: <http://webtv.un.org/>
- 3 Više informacija dostupno na: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>
- 4 Radna grupa UPP-a je tijelo koje provodi pregled stanja ljudskih prava država članica. U praksi su sve 193 države članice UN-a, kao i Sveta Stolica i Država Palestina, dio grupe. Radna grupa sastaje se u Ženevi, tri puta godišnje, sa ukupno 14 zemalja, za svaku sesiju. Sjednice radnih grupa se uglavnom održavaju u januaru, maju i novembru.
- 5 Više informacija dostupno na: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Welcomepage.aspx>
- 6 Ibid.
- 7 Zainteresirane strane civilnog društva trebale bi biti uključene u proces savjetovanja na nacionalnoj razini koji vodi ka pripremi nacionalnog izvještaja.
- 8 UPR Info. The Civil Society Compendium A comprehensive guide for Civil Society Organisations engaging in the Universal Periodic Review. Ženeva. 2017. Str. 9.
- 9 Više savjeta/prijedloga kako OCD mogu direktno surađivati s institucijama BiH u trećem, četvrtom i petom poglavlju.
- 10 UPR Info. The Civil Society Compendium A comprehensive guide for Civil Society Organisations engaging in the Universal Periodic Review. Ženeva. 2017. Str. 11.
- 11 UPR Info. Beyond promises, The impact of the UPR on the ground. 2014. Ženeva. Str. 10.
Dostupno na: <http://webtv.un.org/>
- 12 UPR Info. The Civil Society Compendium A comprehensive guide for Civil Society Organisations engaging in the Universal Periodic Review. Ženeva. 2017. Str. 13-14.
- 13 Tekst Rezolucije dostupan na: https://ap.ohchr.org/Documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/RES/5/1
- 14 Provjeriti na web-stranici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/default.aspx?id=8830&langTag=bs-BA
- 15 Smjernice dostupne na: https://www.upr-info.org/sites/default/files/general-document/pdf/upr_technicalguidelines3rdcycle_submissions.pdf
- 16 Više informacija dostupno na: <https://www.upr-info.org/en/news/new-guidelines-and-matrices-for-third-cycle-ngo-submissions>
- 17 Matricu preporuka za Bosnu i Hercegovinu, 3. ciklus možete pronaći na: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BAIndex.aspx>, pod naslovom „Matrix of recommendations”
- 18 Smjernice za popunjavanje matrice dostupne su na: https://www.upr-info.org/sites/default/files/general-document/pdf/upr_technicalguidelines3rdcycle_submissions.pdf
Primjer strukture izvještaja na engleskom jeziku možete pronaći u Aneksu I.
- 19 Detaljne upute o registraciji možete pronaći na: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/PracticalGuideSubmissionNGO_ws.pdf
- 20 Više informacija o izradi preporuka prema SMART metodi možete pročitati u Vodiču za države članice: https://www.upr-info.org/sites/default/files/generaldocument/pdf/upr_info_guide_for_recommending_states_2015.pdf
- 21 UPR Info. The Civil Society Compendium A comprehensive guide for Civil Society Organisations engaging in the Universal Periodic Review. Ženeva. 2017. Str. 22.
- 22 Izvještaje za BiH za sve cikluse možete pronaći na: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BAIndex.aspx>
- 23 Infografiku za 3. ciklus UPP-a Koalicije BiH Civil Society Initiative for UPR možete preuzeti na: <https://soc.ba/infografike-s-preporukama-za-poboljsanje-stanja-ljudskih-prava-u-bih/>
- 24 Dostupno na: https://www.unov.org/documents/NGO/NGO_Resolution_1996_31.pdf
- 25 Detaljne upute za videoizjave možete pronaći na: <https://ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/GuidelinesNGOVideoStatements.pdf>
- 26 UPR Info. The Civil Society Compendium A comprehensive guide for Civil Society Organisations engaging in the Universal Periodic Review. Ženeva. 2017. Str. 33.
- 27 Jasne upute za popunjavanje zahtjeva možete pogledati na: <https://www.youtube.com/watch?v=BZCv-TeKxVw>
- 28 Profil organizacije možete kreirati tako što posjetite web-stranicu <http://esango.un.org/> i odaberete opciju „Add organizational profile” na desnoj strani.
- 29 Pitanja sa dodatnim objašnjenjima su dostupna na: <http://csonet.org/content/documents/Application%20Questionnaire%20-%20Reference%20Only%20-%20English%2031Mar2020.pdf>
- 30 Members of the BiH Civil Society Initiative for UPR are: Sarajevo Open Centre, BH Journalists, Civil Rights Defenders, CURE Foundation, Transparency International in BiH, Association Zemlja Djece, CA Why Not, Civil Society Promotion Center, Association Vaša prava BiH, TRIAL International, My Right – Empowers People with Dissabilities, and CA for Promotion of Roma Education “Otaharin”.

31 UNICEF research shows that 50% of parents in BiH use corporal punishment.

32 FBiH Family Law ("Official Gazette of Federation of BiH", no. 35/05, 41/05 and 31/14).



**SARAJEVSKI
OTVORENI
CENTAR**